

A Magyar Nemzeti Bank

A jegybank története

A magyar bankrendszer kialakulásának kezdete szorosan összefügg az osztrák bankrendszerével. 1816-ban alakult meg az Österreichische National Bank (Osztrák Nemzeti Bank), amelynek hatáskörébe tartozott a bankjegykibocsátás az egész császárság területén, de emellett foglalkozott letéti ügyletekkel, lombardkölcsonokkal és államkincstári utalványok diszkontálásával.

Az 1848/49-es szabadságharc idején a szó szoros értelmében vett jegybankot nem hozták létre, de a Batthyány Lajos vezette első felelős magyar kormány a jegybanki feladatok ellátását – és a Kossuth bankok kibocsátását – egy kereskedelmi bankra, név szerint a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankra bízta.

A kiegyezéskor ugyan felmerült az önálló Magyar Nemzeti Bank létrehozásának terve, de ezt az osztrákok nem fogadták el. 1878-ban azonban paritásos alapon létrehozták az Osztrák-Magyar Bankot, amely a jegybank szerepét töltötte be az egész monarchia területén. Ez a közös jegybank 1918-ig, az Osztrák Magyar Monarchia felbomlásáig működött.

Az első világháború után, 1921-től a Magyar Királyi Állami Jegyintézet töltötte be a jegybank funkcióját Magyarországon, egészen 1924-ig. A létesítéséről szóló 1921. évi XIV. törvénycikk az új intézmény feladatkörét a pénzforgalom fenntartásában, szabályozásában, a fizetések kiegyenlítésének megkönnyítésében, a gazdaság hiteligényének kielégítésében, és az állami fizetési szolgálat ellátásában határozta meg. A hitelpolitikáról azonban nem dönthetett önállóan, mivel a nyújtható hitelek teljes mennyiségét a Pénzügyminisztérium határozta meg. 1924. április 26-án hirdették ki az 1924. évi V. törvénycikket a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) létesítéséről és szabadalmáról. A bank részvénytársasági formában jött létre 30 millió aranykorona alaptőkével, amelynek 39,5%-a került állami tulajdonba, a többit magánbefektetők, döntően vállalatok jegyezték le.

A bank irányító testülete a közgyűlés által választott 13 tagú Főtanács volt (jogköre ma az igazgatóságnak felel meg), amelynek tagjait a közgyűlés választotta meg, csakúgy mint az alelnököket és a számvizsgáló bizottság (ma felügyelő bizottság) tagjait. Az MNB elnökét a

kormány nevezte ki. A kormány közvetlen módon is — egy az államfő által kinevezett kormánybiztos által — befolyással bírt a bank működésére.

Az MNB legfőbb feladata a magyar valuta értékállóságának megteremtése és garantálása volt. A jegybank kulcsszereplővé vált az első világháborút követő stabilizációs program végrehajtásában és — a korona helyett — az 1925. évi XXXV. törvénycikkkel 1926. december 27-én forgalomba került pengő bevezetésének előkészítésében.

A második világháborút követően ismét hasonló stabilizációt kellett volna végrehajtani, ebben azonban kevesebb sikerrel járt és 1945-46-ban a pengő értékvesztése a világtörténelem eddigi egyik legnagyobb méretű pénzromlását produkálta. A helyzetet csak a forint 1946. augusztus 1-i bevezetése tudta stabilizálni.

A második világháborút követően 1947-ben az MNB részvényeit államosították, (a külföldi részvénytulajdonosokat csak 1967-ben kártalanították) és státusát 1948-ban lényegesen módosították. A bankrendszert teljesen átalakították, a kereskedelmi bankokat megszüntették, és ezáltal 1948-ra megvalósult az MNB pénzforgalmi és hitelmonopóliuma, a magyar bankrendszer egyszintűvé vált. Az MNB ettől kezdve a jegybanki feladatok mellett kereskedelmi banki feladatokat is ellátott. A Kormány pedig a pénzügyminiszter útján közvetlen felügyeleti jogkör gyakorolta jegybank felett. A szocialista, tervutasításos gazdaságban a jegybank függetlensége valójában nem létező fogalom volt. Az 1967. évi 36. Törvényerejű rendelet kihirdetése után az MNB újra részvénytársasági formában működött, de természetesen kizárólag állami tulajdonban. Alapszabályát a minisztertanács hagyta jóvá és továbbra is felügyeleti jogot gyakorolt az intézmény felett.

1987. január 1-jén jött létre a kétszintű bankrendszer hazánkban. Ekkortól kezdve a Magyar Nemzeti Bank alapvető tevékenységéből kikerültek a kereskedelmi banki feladatok, azokat —a jegybankról immár leválasztott — a valódi kereskedelmi bankok végezték, és a jegybank fő feladatává a monetáris irányítás vált.

1991. októberében az Országgyűlés elfogadta a Magyar Nemzeti Bankról szóló 1991. évi LX. törvényt, amely ma is hatályosan szabályozza az MNB tevékenységét.

Az 1991-ben elfogadott jegybanktörvényt az elmúlt évtized folyamán többször módosították, amely módosítások legfőbb célja a monetáris szabályozás EU-konformitásának megteremtése volt. E módosítások között kiemelendő a jegybank és az államháztartás kapcsolatának alakulása. Az elmúlt évtized elején a jegybank és az államháztartás között még fennállhatott finanszírozási

kapcsolat, és a jegybank igen fontos szerepet töltött be a költségvetési finanszírozásával kapcsolatban. Mára ez jelentősen megváltozott, a jegybank nem vehet részt a költségvetés finanszírozásában, és néhány éve már likviditási hitellel sem segíthet az átmeneti finanszírozási problémák megoldásában.

A jegybankra vonatkozó szabályozás legújabb állomása, hogy az Országgyűlés 2001-ben új jegybanktörvényt fogadott el, amely 2002-ben kiegészült azzal, hogy a korábban megszüntetett felügyelő bizottságot visszaállította az Országgyűlés.

A Magyar Nemzeti Bank jogállása és alapvető feladata

Az MNB jogállása

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) a Magyar Köztársaság központi bankja. Az MNB, valamint döntéshozó szerveinek tagjai feladataik végrehajtása és kötelességeik teljesítése során **függetlenek**, nem kérhetnek és nem fogadhatnak el utasításokat a Kormánytól vagy bármilyen más szervtől.

Az MNB elsődleges célja

Az MNB elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása. Az MNB ennek veszélyeztetése nélkül, a rendelkezésére álló monetáris politikai eszközökkel támogatja a Kormány gazdaságpolitikáját.

Az MNB alapvető feladatai

- 1) Az MNB a nemzeti fizetőeszköz értékállóságának védelme érdekében meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát.
- 2) Az MNB kizárólagosan jogosult bankjegy- és érmekibocsátásra. Az MNB által kibocsátott bankjegy és érme a Magyar Köztársaság törvényes fizetőeszköze.
- 3) Az MNB hivatalos deviza- és aranytartalékot képez és kezeli azt.
- 4) Az MNB a devizatartalék kezelésével és az árfolyampolitika végrehajtásával kapcsolatban devizaműveleteket végez.

- 5) Az MNB kialakítja és szabályozza a belföldi fizetési és elszámolási rendszereket, támogatja azok biztonságos és hatékony működését (a pénzforgalom szabályozása).
- 6) Az MNB a feladatai ellátásához szükséges statisztikai információkat gyűjt és tesz közzé.
- 7) Az MNB támogatja a hazai pénzügyi rendszer stabilitását, valamint a pénzügyi rendszer prudenciális felügyeletére vonatkozó politika kialakítását és hatékony vitelét.

Az MNB feladatai

A monetáris politika

Az MNB az árstabilitás, mint elsődleges cél elérése és fenntartása érdekében a monetáris politika eszközeivel befolyásolja a pénz- és hitelkínálatot, valamint a pénz- és hitelkeresletet.

A monetáris politika eszközei

A jegybank a hitelintézetek monetáris politikai eszközökkel történő jegybanki irányítása révén befolyásolja a pénz- és hitelkínálatot, valamint a pénz- és hitelkeresletet. A monetáris egyensúly megőrzésére irányuló tevékenységével előmozdítja a gazdaság egyensúlyának megvalósulását.

A klasszikus jegybanki szabályozás azon alapul, hogy a központi bank — a pénzkínálatot és a pénzkeresletet meghatározó tényezők befolyásolásán keresztül — hatást gyakorol a hitelezők és az adósok döntéseire. Eszköztára alapvetően vagy a pénzsűkítésre (a konjunktúra visszafogására), vagy a pénzmennyiség növelésére (a konjunktúra élénkítésére) hivatott. Ezzel összhangban biztosítja a gazdaság normális működéséhez szükséges pénzmennyiséget. A jegybank monetáris politikáját refinanszírozással, a hitelintézetek kötelező jegybanki és likviditási tartalékának szabályozásával, árfolyamok és kamatok befolyásolásával vagy meghatározásával, nyíltpiaci műveletekkel és más jegybanki eszközökkel valósítja meg.

Az MNB – a jegybanktörvény keretei között – önállóan alakítja ki. monetáris politikáját, és önállóan határozza meg a monetáris politika érvényesítésének eszközeit. A jegybanktörvény alapján az MNB az alábbi eszközök által valósítja meg a monetáris politikáját:

- a) számlavezetési körében betétet fogad el és megfelelő biztosíték ellenében hitelt nyújt,

- b) nyíltpiaci műveletek és visszavásárlási megállapodások keretében értékpapírokat vásárol, elad és közvetít az azonnali és származtatott piacokon,
- c) saját értékpapírokat bocsát ki,
- d) árfolyamokat és kamatokat befolyásol és meghatároz,
- e) értékpapírokat számítol le (visszleszámítol),
- f) szabályozza a kötelező tartalékot,
- g) egyéb jegybanki eszközöket alkalmaz.

1) Kötelező jegybanki tartalék

A kötelező tartalékráta nemzetközileg alkalmazott jegybanki eszköz, amely során a kereskedelmi bankok és befektetési vállalkozások idegen forrásaik meghatározott hányadát a jegybanknál a piaci kamatnál alacsonyabb kamatozású betétként helyezik el. A kötelező tartalékráta funkciója, hogy ha a jegybank növelni akarja a bankok kihelyezhető pénzállományát, akkor a tartalékrátát csökkenti (ezáltal expanziót idézhet elő), ha csökkenteni akarja a kihelyezhető pénzállományt akkor a kötelező tartalékrátán növeli (restrikció előidézése). A hitelintézetek által elhelyezett kötelező tartalékok után a jegybank kamatot téríthet, amelyek a tartalékráta különböző típusú forrásai szerint eltérő mértékűek lehetnek. A kötelező tartalékráta mértéke jelenleg 5%¹.

2) Árfolyampolitika

A jegybank jegyzi és teszi közzé a külföldi pénznemeknek forintra és a forintnak külföldi pénznemekre való átszámítására vonatkozó árfolyamokat. Az árfolyamok megállapításának, illetőleg befolyásolásának rendjét a Kormány és a jegybank együttesen állapítja meg. A jegybank szükség és lehetőség szerint intervencióval védi és befolyásolja a kialakított árfolyamokat a belföldi és külföldi devizapiacokon.

3) Kamatok

Az MNB irányadó kamatként jegybanki alapkamatot állapít meg. Az MNB a jegybanki alapkamat mértékét a Magyar Közlönyben közzéteszi. (Az alapkamat nem kötelező kamat, csak

¹ 1/1996. (MK. 1.) MNB rendelkezés a kötelező jegybanki tartalékról

irányadó jellegű, viszont sok szempontból viszonyítási alap, pl. az adójogi szankciók esetében). A kamatpolitika keretében a jegybank nem állapít meg a kereskedelmi bankokra kötelezően alkalmazandó kamatokat, hanem a refinanszírozási kamat meghatározásán keresztül befolyásolja a hitelkamat színvonalat. A jegybanki betéti kamatlábak pedig orientálják a kereskedelmi bankok betéti kamatszínvonalának kialakítását.

4) A refinanszírozás

A refinanszírozás keretében a jegybank

- a) értékpapírokat számítól le (visszleszámítól);
- b) refinanszírozási hiteleket nyújt értékpapír fedezete mellett vagy anélkül.
- c) értékpapír ügyleteket köt visszavásárlási megállapodással.

A hitelintézetek a rendelkezésükre álló forrásaik kiegészítésére kérhetnek a jegybanktól refinanszírozási hitelt. E hitelek aránya a kétszintű bankrendszerre való áttérés utáni években a bankok forráshiánya miatt magas volt, de mára jelentősen lecsökkent. A refinanszírozási hiteleknek minden esetben konkrét lejárat van, amely összhangban szokott lenni a belőle nyújtott hitelek lejáratával.

5) A nyíltpiaci műveletek

Az Outright műveletek

A jegybank a másodlagos piacon végleges értékpapír, főként állampapír vétellel illetve eladással a likviditás kínálatát szabályozza. Ezeket a műveleteket a jegybank kezdeményezi, azonban a piac számára nem jelentenek vételi vagy eladási kötelezettséget, a kereskedelmi bankok maguk döntenek arról, hogy elfogadják-e a jegybank vételi illetve eladási ajánlatát vagy sem.

A Repo ügyletek

A repo ügyletek lényegében két egymást követő ügyletből, egy értékpapír azonnali eladásából, vagy vételéből, és ugyanennek egy határidős ügylet keretében történő határozott időben történő visszavételéből vagy –eladásából áll. Az ügylet mindkét oldalán alkalmazandó árakat a felek már

az ügylet elején meghatározzák. Tartalmát nézve lényegében egy értékpapírral fedezett hitelügyletről van szó, ahol a vétel és eladási ár közötti különbség a kamatnak felel meg.

A repo ügyletek között megkülönböztetünk szállítósos és óvadéki repo ügyleteket.

A szállítósos repo esetén az értékpapír tulajdonjoga átszáll, míg az óvadéki repo esetében a fedezetül szolgáló értékpapírokat egy letéti számlán helyezik el.

6) Fedezett hitel

A jegybank értékpapír fedezete mellett a kereskedelmi bankok részére, rövidtávú likviditás menedzselési célból hitelt nyújthat. A magyar gyakorlatban ez az egynapos, az ún. overnight (O/N) hitelek esetében alkalmazott eszköz. A fedezett hitel és az óvadéki repo ügylet között csak technikai különbségek vannak.

7) A jegybanki betét

A jegybanki betét elhelyezés azt jelenti, hogy a jegybank valamely ügyfele, főként kereskedelmi bank, meghatározott kondíciók mellett meghatározott összeget helyez el a jegybanknál. Ez az eszköz a jegybank irányadó instrumentuma a bankrendszerben keletkező likviditásfelesleg lekötésére.

Kapcsolat az államháztartással; az MNB számlavezetési tevékenysége

Az MNB vezeti

- a kincstári egységes számlát,
- a pénzügyminiszter által kijelölt egyéb állami számlákat,
- az ÁPV Rt pénzforgalmi számláját,
- az Államadósság Kezelő Központ Rt. pénzforgalmi számláját.
- a hitelintézetek pénzforgalmi számláját.
- az elszámolóházak pénzforgalmi számláját.
- az Országos Betétbiztosítási Alap és a Befektetővédelmi Alap pénzforgalmi számláját.

Mindazoknak – és nem csak a kereskedelmi bankoknak -, akik számláját az MNB vezeti, hitelt nyújthat, illetve tőlük betétet fogadhat el (ezt is megvalósítva a monetáris politika megvalósításának érdekében).

Kivétel a fenti szabály alól, hogy az – az EU vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően - MNB az államnak, helyi önkormányzatnak vagy az államháztartás körébe tartozó más intézménynek vagy az állam, illetve a helyi önkormányzat befolyásoló irányítása alatt működő gazdálkodó szervezet részére hitelt nem nyújthat, ezen intézmények értékpapírjait közvetlenül a kibocsátótól nem vásárolhatja meg.

Ugyanakkor az MNB az állam megbízása alapján

- az állam tulajdonában lévő értékpapírok (kivéve a részvényeket) az értékpapírpiacra eljárhat, valamint
- közreműködhet az állam devizában történő hitelfelvételeiben és külföldi értékpapír-kibocsátásaiban, valamint az állam külföldi követeléseinek kezelésével, értékesítésével, behajtásával kapcsolatos feladatok ellátásában.

Devizahatósági feladatok

Az MNB devizahatósági feladatai a devizaliberalizáció során jelentősen csökkentek. A még megmaradt devizához kötődő feladatok sem igazán hatósági feladatok.

Az MNB köteles az arany- és devizatartalékokról a pénzügyminisztert havonta tájékoztatni.

Az MNB szabályozza - a Felügyelettel egyeztetve -

- a) a pénzügyi intézményeknek,
- b) a pénzügyi intézménynek nem minősülő, kiegészítő pénzügyi szolgáltatást végző jogi személyeknek, valamint
- c) a befektetési szolgáltatóknak és az elszámolóházaknak

külföldi pénznemben, továbbá a devizakülföldiekkel forintban végzett pénzügyi szolgáltatási, kiegészítő pénzügyi szolgáltatási, befektetési szolgáltatási, kiegészítő befektetési szolgáltatási, illetve elszámolóházi tevékenységét.

Pénzforgalmi feladatok

Az MNB alakítja ki az országos fizetési és elszámolási rendszert, szabályozza a pénzforgalmat (pl. átutalás, inkasszó, akkreditív, csekk bankkártya)².

Jegybanki hatósági és statisztikai információs rendszer

Jogszabályban előírt szabályozási, engedélyezési, ellenőrzési feladatai, valamint statisztikai feladatai ellátásához az MNB jegybanki információs rendszert működtet, amelyhez a pénzügyi intézmények és a pénzügyi intézménynek nem minősülő, kiegészítő pénzügyi szolgáltatást teljesítő jogi személyek, valamint a befektetési szolgáltatók és az elszámolóházak az MNB által előírt információkat kötelesek szolgáltatni.

Az MNB nyilvánosságra hozza a hitelintézeti rendszer működésére és az ország pénzügyi helyzetére vonatkozó összes fontos információt, illetőleg ezek részletes adatait rendszeresen az Országgyűlés, a Kormány és a minisztériumok (országos hatáskörű szervek) rendelkezésére bocsátja. (MNB kiadványok, éves, havi jelentések).

A hitelintézetek kötelesek az MNB által meghatározott adatokat az MNB által meghatározott módon nyilvánosságra hozni.

Jegybanki ellenőrzés

A jegybanki ellenőrzés a pénzügyi intézmények és a pénzügyi intézménynek nem minősülő, kiegészítő pénzügyi szolgáltatást végző jogi személyek, valamint a befektetési szolgáltatók és az elszámolóházak tekintetében az MNB törvény, a pénzforgalomról és a devizáról szóló jogszabályok, valamint a végrehajtásukra kiadott jegybanki előírások megtartására terjed ki. Ennek keretében az MNB jogosult adatok, beszámolók, mérlegek, bizonylatok és vizsgálati anyagok bekérésére.

Az MNB a jegybanki ellenőrzés során helyszíni ellenőrzésre is jogosult.

Az MNB ellenőrzést végző alkalmazottja az ellenőrzés eredményes ellátásához szükséges helyiségbe (területre) beléphet, iratokat megtekintheti, tárgyat megvizsgálhatja, munkafolyamatot (tevékenységet) megfigyelheti, felvilágosítást kérhet és egyéb bizonyítást folytathat le.

Jogszabálysértés, illetőleg a jegybanki előírások megsértésének megállapítása esetén az MNB köteles a szükséges intézkedéseket megtenni, így különösen:

- a) jogkörét e törvény szerint gyakorolni;
- b) a pénzügyi intézmény és a pénzügyi intézménynek nem minősülő, kiegészítő pénzügyi szolgáltatást végző jogi személy, valamint a befektetési szolgáltató és az elszámolóház figyelmét felhívni a tapasztalt jogszabálysértésre;
- c) más szervet intézkedés végett megkeresni;
- d) fegyelmi, szabálysértési, polgári, büntető- vagy egyéb eljárást kezdeményezni.

A megkeresett szerv köteles az MNB megkeresését érdemben megvizsgálni és saját intézkedéséről az MNB-t harminc napon belül tájékoztatni.

Pénzkibocsátás

A jegybankok tevékenységének egyik sajátossága, hogy ők jogosultak egy adott ország hivatalos fizetőeszközének kibocsátására. Nincs ez másképp Magyarországon sem, nálunk is a jegybank monopóliuma a forint kibocsátása.

A bankjegyek és érmék kibocsátását, címletét és külső kiállítását, valamint bevonását az MNB a Magyar Közlönyben hirdetménnyel teszi közzé.

Az MNB által kibocsátott bankjegyeket és érméket magyar törvényes pénznemben teljesítendő fizetésnél mindenki köteles névértékben elfogadni.

AZ MNB KAPCSOLATAI MÁS SZERVEKKEL

Kapcsolat az Országgyűléssel

Az MNB elnöke az MNB tevékenységéről és monetáris politikájáról évente beszámol az Országgyűlésnek. Az Országgyűlés eseti tájékoztatást is kérhet.

² Lásd: 9/2001. MNB rendelkezés

Kapcsolat a Kormánnyal, a minisztériumokkal és a nyilvánossággal

Az MNB feladataival és a pénzügyi rendszer működésével kapcsolatos döntések és jogszabályok tervezeteire nézve ki kell kérni az MNB véleményét.

A pénzügyminiszter az MNB-t előzetesen tájékoztatja a költségvetési javaslatról. Az MNB jogosult ezzel kapcsolatos véleményét a Kormánynak, illetve a költségvetésről szóló törvényjavaslat Országgyűléshez történő benyújtását követően az Országgyűlés illetékes bizottságának is kifejtetni.

Az MNB-t e törvényben meghatározott feladatkörében a Kormány nem utasíthatja.

A monetáris tanács és az MNB igazgatósági ülésének napirendjét a Kormánynak meg kell küldeni. A monetáris tanács és az igazgatóság ülésein a Kormányt szavazati jog nélkül a pénzügyminiszter vagy az általa felhatalmazott személy képviseli. A Kormány ülésének az MNB feladatkörét érintő napirendi pontjához az MNB elnökét meg kell hívni.

Az MNB a monetáris folyamatok alakulásáról és alapvető feladatai körébe tartozó egyéb lényeges kérdésekről legalább negyedévente jelentést készít és tesz közzé. A tájékoztatás módjáról és gyakoriságáról az MNB közleményt jelentet meg. Az MNB a Kormány, illetve a minisztériumok részére a monetáris folyamatok alakulásáról és alapvető feladatai körébe tartozó egyéb lényeges kérdésekről kérésre eseti információt nyújt. A Kormány, illetve a minisztériumok (országos hatáskörű szervek) az MNB kérésére tevékenységükkel kapcsolatban információt nyújtanak.

Kapcsolat a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletével

Az MNB feladatai ellátása során együttműködik a Felügyelettel. Az MNB igazgatósági ülésének a Felügyelet feladatkörét érintő napirendi pontjához a Felügyelet vezetőjét meg kell hívni. Az MNB és a Felügyelet azokat az adatokat és információkat bocsátja egymás rendelkezésére, amelyek a másik szervezet feladatának ellátásához szükségesek. A feladat ellátásához szükséges adat- és információátadás módját és rendjét az MNB és a Felügyelet megállapodásban rögzíti.

Kapcsolat az Állami Számvevőszékkel

Az MNB működésének ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat az Állami Számvevőszék (ÁSZ) végzi. Az ÁSZ azt ellenőrzi, hogy az MNB a törvényeknek, más jogszabályoknak, az alapszabálynak és a közgyűlés határozatainak megfelelően működik-e. Az ÁSZ hatásköre kiterjed az MNB működésének és gazdálkodásának egészére. A Számvevőszék ellenőrzése azonban kizárólag az MNB működésére és gazdálkodására terjed ki, nem képezheti az ellenőrzés tárgyát a monetáris politika kialakítása és végrehajtása.

Az MNB könyvvizsgálójára az Állami Számvevőszék tesz javaslatot és visszahívását is kezdeményezheti közgyűlésnél.

AZ MNB SZERVEZETE

Az MNB részvénytársasági formában működő jogi személy. Az MNB részvényei az állam tulajdonában vannak. Az államot mint részvénytulajdonost a pénzügyminiszter képviseli.

Az MNB szervei

Az MNB szervei: a közgyűlés, a monetáris tanács és az igazgatóság és – tavaly óta ismét – a felügyelő bizottság.

A közgyűlés

A közgyűlés feladata:

- a) az alapszabály megállapítása és módosítása,
- b) az alaptőke meghatározása,
- c) a mérleg és az eredménykimutatás megállapítása,
- d) a könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása,
- e) a könyvvizsgáló díjazásának megállapítása.

Az MNB esetében furcsának tűnhet a közgyűlés működése, hiszen egyszemélyes társaságok esetében a Gt. szerint nincs közgyűlés, hanem a tulajdonos tulajdonosi határozatokkal irányítja a társaságot. A jegybanktörvény megalkotásakor az Országgyűlés mégis úgy határozott, hogy működjön közgyűlés a Magyar Nemzeti Bankban, amelynek egyedüli szavazattal rendelkező

tagja az államot képviselő pénzügyminiszter, és rajta kívül, még számos más, az MNB irányításában részt vevő személy, akik természetesen szavazati joggal nem rendelkeznek.

A monetáris tanács

Az MNB monetáris politikával kapcsolatos legfőbb döntéshozó szerve a monetáris tanács.

A monetáris tanács szükség esetén bármikor összehívható, de havonta legalább két alkalommal ülésezik.

A monetáris tanács legalább hét-, legfeljebb kilenc tagú testület. A monetáris tanács tagjai megbízatásuk időtartama alatt munkaviszonyban állnak az MNB-vel.

A monetáris tanács tagjai:

- a) az MNB elnöke, mint a monetáris tanács elnöke;
- b) az MNB alelnökei;
- c) további tagok, akiket hat évre a köztársasági elnök nevez ki.

Az MNB elnöke

Az MNB élén elnök áll. Az MNB elnökét hatéves időtartamra a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. Az MNB elnökét a – amennyiben neki felróható okból, vagy neki fel nem róható okból nem felel meg a feladatai ellátáshoz szükséges követelményeknek - köztársasági elnök menti fel a miniszterelnök javaslatára. Az MNB elnökét akadályoztatása esetén az általa kijelölt általános hatáskörű alelnök helyettesíti.

Az MNB alelnökei

Az MNB legalább három, legfeljebb öt alelnökét a köztársasági elnök nevezi ki. A kinevezési javaslatnak tartalmaznia kell a kinevezendő alelnök feladatkörét. Az alelnök feladatkörének változásáról az MNB elnöke tájékoztatja a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt és az Országgyűlés illetékes bizottságát. Az MNB alelnökeinek megbízatása hat évre szól.

Az igazgatóság

Az igazgatóság felelős a monetáris tanács döntéseinek végrehajtásáért és az MNB működésének irányításáért.

Az igazgatóság legalább négy-, legfeljebb hattagú testület, amelynek tagjai:

- a) az MNB elnöke mint az igazgatóság elnöke;
- b) az MNB alelnökei.

Az igazgatóság hatáskörébe tartozik:

- a) az MNB feladatai végrehajtásának irányítása;
- b) az MNB mérlegére, illetőleg vagyon- és eredménykimutatására, valamint az eredmény felosztására a közgyűlés elé terjesztendő javaslat elkészítése, továbbá az üzletvezetésről, az MNB vagyoni helyzetéről és üzletpolitikájáról a közgyűlésnek szóló jelentés tervezetének jóváhagyása;
- c) az MNB szervezetével és belső irányításával összefüggő kérdések jóváhagyása;
- d) az MNB működésével, illetve feladatainak ellátásával kapcsolatos szakmai tervek és programok, ideértve a fejlesztési és működési költségterv jóváhagyása;
- e) a belső ellenőrzés tapasztalatainak és tervének megtárgyalása;
- f) a kollektív szerződés lényeges módosítására irányuló javaslat elfogadása;
- g) az elnök jóváhagyásával előterjesztett egyéb kérdések.

A felügyelő bizottság

A felügyelő bizottság az MNB folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének szerve. A felügyelő bizottság tehát nem politikai felügyeletet ellátó intézmény, hanem feladata kizárólag az állam, mint tulajdonos érdekeinek képviselésére korlátozódik. A felügyelő bizottság ellenőrzési hatásköre csak az MNB gazdálkodására terjed ki és nem érinti a monetáris politikai feladatokat, illetve azoknak az MNB eredményére gyakorolt hatásának ellenőrzését.

Az MNB belső ellenőrzési szervezete a felügyelő bizottság irányítása alá tartozik.

A felügyelő bizottság tagjai:

- a) az Országgyűlés által választott elnöke,
- b) az Országgyűlés által választott további három tag,
- c) a pénzügyminiszter képviselője,

d) a pénzügyminiszter által megbízott szakértő,
akik hitelintézeti, pénzügyi, illetve számviteli kérdésekben kiemelkedő szakmai ismeretekkel rendelkező magyar állampolgárok lehetnek.

A felügyelő bizottság tagjainak megbízatása az Országgyűlés megbízatásának időtartamára szól, és az Országgyűlés megbízatásának megszűnéséig tart.

Könyvvizsgáló

Az MNB könyvvizsgálója legfeljebb öt évre kaphat megbízást, a megbízás lejártát követően 5 éven belül újra nem választható.

Az MNB speciális jogosultságai

Az MNB a jogszabályok keretei között a pénzügyi intézmények és a pénzügyi intézménynek nem minősülő, kiegészítő pénzügyi szolgáltatást végző jogi személyek, valamint a befektetési szolgáltatók és az elszámolóházak számára jegybanki rendelkezésben kötelező előírásokat adhat, így szabályozza

- a) a kötelező jegybanki tartalék mértékét, kiszámítását, illetve képzésének és elhelyezésének módját,
- b) hatósági és statisztikai feladatai ellátásához szolgáltatandó információk körét, a szolgáltatás módját és határidejét,
- c) a nyilvánosságra hozni rendelt adatokat és nyilvánosságra hozataluk módját,
- d) külföldi pénznemben, továbbá a külföldiekkel forintban végzett pénzügyi szolgáltatási, befektetési szolgáltatási és elszámolóházi tevékenységet,
- e) a pénzforgalmat,
- f) az engedélyezési hatáskörébe tartozó pénzügyi szolgáltatási és kiegészítő pénzügyi szolgáltatási tevékenységek végzését, tárgyi feltételeit.

Az MNB jövedelemszabályozása

Az MNB a tárgyév után a tárgyévet megelőző második, harmadik és negyedik év tárgyevi eredménye átlagának megfelelő osztalékot köteles fizetni, amelynek összege azonban nem

haladhatja meg a tárgyévi eredmény és az eredménytartalék együttes összegét. Az osztalékfizetési kötelezettséget a tárgyévi beszámoló elfogadását követő 8 napon belül kell teljesíteni.

Amennyiben a tárgyévi veszteség összege az eredménytartalékot meghaladja, akkor a különbözetet a központi költségvetés közvetlenül az eredménytartalék javára a tárgyévi beszámoló elfogadását követő 8 napon belül megtéríti.

Irodalom:

www.mnb.hu

Monetáris politika Magyarországon, MNB Budapest, 20002.